

IN ANTWERPEN WORDT GEWERKT AAN HET HUIS VAN VERHALEN

TEKST: MARCO HOLMER; FOTO'S HET UITZICHT VZW

In september 2006 start in het dienstencentrum De Fontein in de wijk Borgerhout “Het huis van verhalen, een lees- en vertelplek voor ouderen”.

Het huis van verhalen biedt een laagdrempelige plaats om te lezen, voorgelezen te worden, te vertellen, gedichten te schrijven, gasten te ontvangen en te reminisceren.

Het wordt een plaats waar het luisterende oor centraal staat.

In een samenleving waar de ouderenzorg zich voornamelijk richt op het efficiënt en prijsbewust lenigen van lichamelijke behoeften, is een aandachtig oor een kostbaar goed.

Het Huis van verhalen is een initiatief van de Stichting Lezen en wordt door Reminiscentie- en drama-werkgroep voor ouderen “Het Uitzicht” gecoördineerd

Doordat het project gehuisvest is in een dienstencentrum, om zo te zeggen naast de pedicure en de apotheek, is er de verwachting dat het lukt om

Ouderen op zoek naar hun verhaal

een bereikbare, hindernisvrije vertelplek te scheppen. Een plek waar elke ochtend uit de krant wordt voorgelezen. Daarnaast kan er geëxperimenteerd

worden met verschillende verhaal en tekstvormen (gedichten, korte verhalen, sprookjes, anekdotes); met afwisseling van verhalen van vroeger en eigentijds materiaal, en met het vastleggen van de verhalen van ouderen zelf (vertellen, schrijven, dichten).

Een bijzonder aandachtspunt van het “Het Huis van verhalen” zijn de allochtone buurtbewoners die in de wijk rond het dienstencentrum wonen. Door de

werkgroep werd al vastgesteld, dat bij de oudste Marokkaanse bewoners hun tweede taal, het Vlaams, langzaam onder invloed van geheugenproblemen wegvalt. Het gevolg is een sociaal en cultureel isolement. Hoewel niemand nog precies weet hoe dat moet worden aangepakt, is de werkgroep vastbesloten om het vertellen in de moedertaal (het Berbers en het Marokkaans) een plaats te geven in het activiteitenplan.

Eén van de begeleiders van het project is

verhalenverteller Rob van der Wildt, die al een aantal jaren experimenteert met vertellen en reminiscentie.. “In de afgelopen jaren hebben we in de werkgroep gemerkt dat ouderen, op hoge leeftijd, op zoek willen naar “hun verhaal”. Dat mensen niet alleen een verhaal te vertellen hebben, maar dat zij als het ware zelf “verhaal worden”. Daarom zijn we steeds meer waarde gaan hechten aan verhalen en zijn we gaan vertellen en voorlezen.”

Die verbinding tussen het verhaal en reminiscentie

legt Rob op een bijzondere manier. Het bekende verhaal van het meisje met de zwavelstokjes heeft hij al ontelbare keren voor ouderen vertelt. Iedereen kent en herkent dat verhaal. Midden in dat verhaal legt Rob, op het moment dat in het licht van het

Elk jaar opnieuw zwavelstokjes

zwavelstokje de Oma zichtbaar wordt, een link met de Vlaamse traditie van de nieuwjaarsbrief. Een brief die, op school gedicht, door elk kind aan vader, moeder, oma en opa op nieuwjaar wordt voorgelezen.

Voor de luisterende ouderen is dit een dubbele herinnering. Ten eerste aan de spanning en de angst van het voordragen toen ze zelf kind waren en ten tweede aan de vertedering van de luisterende grootouder. Met een paar eenvoudige attributen (de hoge hoed van de heren) reconstrueert Rob, samen met de toehoorders, de vooroorlogse tijd en sfeer. Met de arme dienstmeiden en het grote verschil tussen de stad en het platteland. In die sfeer is er dan ruimte voor de verhalen van de toehoorders.

Tegelijk met de verhalen roept reminiscentie bij ouderen ook vragen op: Mag dat “stilstaan bij vroeger” eigenlijk wel? Als je stilstaat bij vroeger dan wordt je seniel! Tegen mij zeggen de kinderen altijd “Jij weer met je vroeger”.

NIUWJAARSGEDICHT

Een spetterend feest!
Een schitterend begin!
en ik sta nu met mijn
nieuwjaarsbrief
precies daar middenin!
Ik wens je 't allerbeste
wat je maar dromen kunt
en 't is daarbij van harte
dan ook,
door iedereen,
nog graag en gul gegund.

Dat je vol vuur
zou blijven vertellen
over dingen
die je ooit hebben geboeid,
dat je nog elke nieuwe dag
blijft hopen
op een betere tijd die langzaam
open bloeit!

Dat we in goede gezondheid
mekaar heel nabij mogen blijven
en dat ik nog menig jaar
mijn nieuwjaarsbrief
voor jou kan schrijven!

Maar meestal zijn de luisteraars aan het einde van het verhaal tevreden: “Ik wil u graag even bedanken dat ik weer even kind heb mogen zijn!”

Hoewel het verhaal van de zwavelstokjes droevig eindigt ervaart Rob van der Wildt, dat ouderen het juist prettig vinden om samen bij die weemoed stil te kunnen staan en dat met elkaar te delen.

De nieuwe voorstelling van Rob van der Wildt is gebaseerd op een Aziatisch verhaal uit de bundel ouderensprookjes van Professor Allan B. Chinen van de universiteit van California. (Fortune and the Woodcutter, Allan B. Chinen, Elder Tales 1989.)

Ouderensprookje uit Azië.

Deze ouderensprookjes zijn verhalen die qua inhoud aansluiten bij de levensfase waarin ouderen zitten. De balans opmaken van het leven. Het verhaal gaat over een houthakker die, als de

BEGUNSTIGER

Voor de “kleine kas” organiseert vzw Het Uitzicht een steunkaartenactie. Deze steunkaart is versierd met een illustratie die verwijst naar het sprookje van De Bremer Stadsmuzikanten: Haan, Kat, Hond en Ezel zijn afgedankt omdat ze te oud zijn, maar ze vinden in eendracht een nieuw doel in hun leven...

Wanneer u 10 euro overmaakt op rekening 068-2282199-10 op naam van Het Uitzicht met vermelding “Steunkaart Huis van Verhalen” (Dexia, IBAN BE41 0682 2821 9910, BIC GKCCBEBB) dan wordt de steunkaart per post toegestuurd.

Bovendien is er dan nog de kans om eind juni 2007 een van de fraaie boeken te winnen die dan worden verloot.

kinderen uit huis zijn, alleen nog maar in zijn bed wil liggen. Niets heeft meer doel en zin. Ook in deze voorstelling legt Rob de verbinding met de herinneringen van de luisteraars op een verbluffend eenvoudige manier.

Voor zijn publiek zet hij een behangerstafel neer, ontrolt het behang en inventariseert met plakkaatverf, samen met de bewoners, het decor van het verhaal. Hoe leefde een houthakker? Voor wie werkte hij? Hoe zag een daglonerswoning er vroeger eigenlijk uit? In dit decor wordt dan het hele verhaal verteld. Rob tovert het ene personage na het andere uit zijn vertelmantel en laat deze in het decor bewegen. In het verhaal doet de vrouw van de houthakker telkens een beroep op haar man in bed. Tegelijk doet de verteller dan een beroep op de luisteraars. Wat zou u de man adviseren? En zijn vrouw?

In het begin twijfelde Rob aan de eenvoud van deze

aanpak: “Gedeeltelijk was deze encensering mij ingegeven door het feit dat het er niet veel budget was. En tegelijk geeft zo'n tafel een hoop ruimte, wel 2,5 meter lang! Maar ik bleef onzeker of de ouderen het niet te kinderachtig zouden vinden. Na de eerste voorstelling bleek het tegendeel. Ze vonden het geweldig!”

Het wordt geweldig

Het huis van verhalen kan nu al rekenen op een aantal vaste bezoekers. Bezoekers, die natuurlijk ontvangen worden met iets te drinken en een versnapering zoals dat vroeger heette. Daarna kunnen de verhalen losbarsten.

Als u in de gelegenheid bent, dan kunt u natuurlijk een kijkje gaan nemen vanaf 6 september 2006 in dienstencentrum De Fontein Fonteinstraat 31, 2140 Borgerhout-Antwerpen. Heeft u voorlopig nog geen tijd, dan kunt u zich altijd als vriendelijke begunstiger van het project opwerpen. ■